

THE MOTHER IN GRIGORE VIERU'S POETRY

Miruna-Mădălina Bădoi

PhD Student, University of Pitești

Abstract: Transfiguring the life experience in the traditionalist space, the Bessarabian writer Grigore Vieru recomposes it from symbols centered on the deep feelings of our national specificity. The idyllic themes are imbued with the dramatic diachronicity summoned to the case of national reunification. The hymns dedicated to the mother are masterpieces of universal value belonging to an immortal classicism. His work keeps its authentic, unmistakable and emblematic creation status for the Romanian literature beyond the Prut.

Keywords: lyricism, symbol, illumination, to transfigure, figurative

Grigore Vieru, poet din generația șazecistă este exponentul unei pleiade basarabene care, folosindu-se de farmecul și frumusețea limbii române, va da expresie conștiinței de sine a literaturii basarabene.

Poetul *cu înfățișare isusiacă*¹ se va dedica întru totul poeziei, cunoscând popularitatea tocmai datorită fermității cu care va concepe lirica inspirată din destinul frământat al Basarabiei.

Forța versurilor sale se va opune permanent contestatarilor săi și îi va aduce aprecierea cititorilor din Chișinău și din satele moldovene transformată în recunoaștere a forurilor superioare moldovene și mai apoi, române (A fost ales, în 1990, membru de onoare al Academiei Române).

Într-o vreme în care cenzura impusă de influența factorului politic sovietic este resimțită stringent pe plaiurile surori moldovene, iar limba era intenționat infiltrată cu rusisme și sovietisme, Grigore Vieru va restaura expresivitatea limbii române.

Poetul afirma că *Eminescu a ajuns la mine târziu. Cred că aveam vreo 19 ani când am văzut și luat în mână cartea Sa. Descoperindu-l pe El, mi-am descoperit sufletul. Cunoaște-te pe tine însuși...Trebuie că abia atunci am pătruns tâlcul acestor vorbe.*²

Pentru el, Eminescu este *izvorul* din care s-a inspirat, din care s-a adăpat. A înțeles, afirmând că *Cei mai de seamă poeți din toate timpurile și din toate țările ne-au demonstrat, prin scrisul lor că nu poți fi poet fără să-ți iubești neamul. La noi, ca exemplu, poate servi Eminescu. În tot ce face poetul, sângele său trebuie să se amestece cu sângele neamului său...Nu sunt altceva decât o lacrimă de-a lui Eminescu!*

Lirica lui Grigore Vieru, de sorginte populară, tradiționalistă, eminesciană încântă și cucerește prin simplitatea dezarmantă și prin puterea revelatorie a celor mai intime și mai profunde sentimente ale spiritului nostru național.

Temele principale ale liricii lui Grigore Vieru sunt: casa, pământul, patria, limba, izvorul, mama.

Simbolul central al poeziei lui Vieru va fi *mama*, ființă sacră, originară, eminesciană (*O, mamă, dulce mamă, din negura de vremi*).

---

¹Cimpoi, M., 2009, p. 146.

²Vieru, G., 1988, p. 350.

De la existența biologică, la cea biografică și apoi metafizică, *mama* va căpăta o multitudine de sensuri și simboluri, poetul împletind ca într-o cunună identitățile cu care mama sa a fost dăruită de pronia cerească.

Copilăria greu încercată (*la doar șase luni rămâne orfan de tată, iar cel vitreg moare și el pe front*³), *infernală se toarnă în tipare materne paradisiace, prezența mamei umplând golurile*⁴.

Academicianul Mihai Cimpoi spunea despre Grigore Vieru că este *un poet prin excelență al Mamei și al maternității*⁵.

Mama, cea care i-a însuflețit spațiul copilăriei devine Mama tuturor lucrurilor, a toți și a toate, deținătoarea tainelor naturii și ale universului întreg, dătătoare și restauratoare de echilibru: *Ușoară, maică, ușoară,/ C-ai putea să mergi călcând/ Pe semințele ce zboară/ Ître ceruri și pământ!// În priviri c-un fel de temă,/ Fericită totuși ești-/ Iarba știe cum te cheamă,/ Steaua știe ce gândești. (Făptura mamei).*

Imaginea vizuală a semințelor care *zboară între ceruri și pământ* exprimă armonia primordială dintre om și univers, inefabila ușurință a trecerii omului prin lume, firul ierbii telurice și steaua cosmică fiind martorii bucuriilor și suferințelor mamei.

În concepția lui Theodor Codreanu, poezia e considerată o *artă poetică*, simetrică prin contrast cu *Plumb* și rivalizând printr-o superbă simplitate și concentrare cu *Joc secund* de Ion Barbu.

În «Făptura mamei», *totul e imponderabil, e plutire, e «zbor în sus», toate aspiră către paradisul pierdut și pe care- l recucerim prin făptura mamei.*⁶

Mama lui Vieru nu mai este doar mama trupească, ci este orice mamă de pe pământ și chiar mai mult, este însăși Preasfânta Maică. *În maica viereană se adună toate mamele din lume, de unde și multiplicitatea în «unicitate».*⁷

Unicitatea mamei viereane este dată și de versurile: *Mama ne mângâie,/ Soarele lucește./ Soarele e unul,/ Mama una este. (Mama).*

O altă imagine a mamei este aceea de stea izvorătoare de lumină, o lumină caldă, blândă, lină și liniștitoare, călăuzitoare și dătătoare de cunoaștere: *Mamă, de-ai fi o stea în cer lină,/ Te-aș găsi după lumină. (Mamă, de-ai fi o stea).* De asemenea, legătura indisolubilă, ancestrală dintre mamă și corpul celest este relevantă și în versurile din *Steaua mamei*: *Ziuă, noaptea, la apus,/ Ardeți către tot ce-i sfânt,/ Luminând pe rând, de sus,/ Fața cestui vechi pământ.*

Mama, rămasă văduvă de tânără, s-a sacrificat pentru creșterea pruncilor ei. *De unde știi, mamă,/ Cum arătai tânără,/ .../ Că nu te-ai uitat/ În oglindă nicicând. (De unde).*

În acea *Casă văduvă și tristă/ De pe margine de Prut*, chipul mamei apare ca o icoană tragică: *Iar buzele tale sunt, mamă,/ O rană tăcută, mereu,/ Mereu presurată cu țărna/ Mormântului tatălui meu. (Buzele mamei)* sau: *Mama mea viața- ntreagă/ A trăit fără bărbat./ Singuri prea eram în casă/ Ploi cu grindină când bat (Autobiografică).*

La fel ca folcloricul *Un ochi plânge și altul râde* și sufletul mamei e dual: o parte exprimă tristețea dată de soarta crudă, de vicisitudinile vieții și altă parte reprezintă iubirea nemărginită pentru copiii ei, împreună cu bucuriile izvodite de aceștia.

Aceste două fațete ale sufletului mamei coexistă în același trup firav, ca două inimi care ar pulsa în același piept, poetul constatând:

---

³Corbu, D., 2011, p. 9.

⁴Codreanu, T., 2010, p.339.

⁵Cimpoi, M., 2009, p. 147.

⁶Codreanu, T., 2010, p. 230.

⁷*Ibidem*, p. 230.

Ai două inimi, mamă -/ Se văd în ochii tăi/ Ca spice mari și coapte/ Ce sub un cerc de arșiți/ Se scutură uitate/ Pe sfintele lor văi. (Ai două inimi, mamă)

Iubirea mamei întrece iubirea tuturor femeilor, doar ea fiind capabilă de jertfa supremă, la fel ca Ana lui Manole. Poetul, noul Meșter Manole, cheamă toate femeile iubite să primească sacrificiul creației, dar, dintre toate, doar mama apare: *Dar din toate femeile/ Avenit una singură:/ Mama. Nestrigată (Mică baladă).*

Jertfa mamei este sugerată și în poezia *Pasărea*. Pasărea cu hrana-n cioc nu-și mai găsește puii în cuib. Aleargă să-i caute până-i albește pana, până îi încolțește sămânța în cioc. Aici, Mama nu poate renunța la pui, la ideea găsirii lor, tot așa cum orice mamă poartă grija copiilor ei și speră până la moarte în binele lor.

Ajunsă la vârsta senectuții, mama devine o *povară* pentru copii, dar o povară acceptabilă, duioasă chiar: *Ne supărăm pe ea/ Că nu vede bine,/.../Ne supărăm pe ea/ Că umblă încet,/.../ Ne bucurăm/Că nu vede bine, /Atunci când/ Ne sărutăm soațele tinere. (Mama în casa noastră).*

Ștefan Băileșteanu spunea că poezia lui Grigore Vieru se individualizează în *eminescianismul său structural*⁸ prin dragostea pentru femei, în general, și prin cea pentru Mamă, în special.

*Ceea ce caracterizează poezia (de pâine, de piatră, de floarea soarelui, de cer sau de...cuvânt) a poetului, născut (și crescut) pe malul stâng al Prutului, e un anumit panteism.*⁹

Măinile mamei fac pâinea *cea spre ființă*, pe care copiii o așteaptă cu bucurie și nerăbdare, și la facerea căreia participă însuși cosmosul: *Într-o pită/ mierla cânta:/ în miezul ei./ Afară cântecul/ nu răzbătea. (Într-o pită, mierla...).*

Munca și strădania mamei capătă aură de basm în universul casei copilăriei poetului. Aici, în acest spațiu, se simte fericirea, oricât de simplă, a sufletului de țaran: *Este o împărăție dulce/ cu nouă împărătese surori/ rumene și aburite/ ca sfântul soare./.../ O, tu, luminate de taină,/ cuptorul de copt, - / împărăție a noastră, / și voi, cele nouă pite,-/ împărătese- ale noastre,/ și tu, fumule cald, - / suflet / al vetrei părintești, / la cer înălțându-te,/ în univers risipindu-te!// Pâine de casă, / Pâine de coasă! (Pâinea mamei).*

Poetul compune portretul mamei din ramuri ale naturii, o natură maternizată, ce se regăsește în Neuitare și în Amintire. Astfel, *Părul mamei, Buzele mamei, Măinile mamei* etc. recompun marele arbore matern.

Cu *Părul mamei* se face trecerea de la portretul fizic spre cel moral și social al Mamei: *Câte case ai uns tu, mamă, / Cu var și cu lut!/ Albește în părul tău, mamă, / Varul aceluia demult // În părul tău, mamă, albește/ Sarea lacrimilor mele vechi.*

Dorul de casă al mamei ruptă temporar de căminul său iscă adevărate metafore rurale: *spice de nehodină, miriște străină în Noaptea mamei (Te chinuie nesomnul,/ Durerea în oase.// Un glas tămăduitor,/ Te cheamă/ În sat/ Lângă grijile humii./.../Aduni până-n zori,/ În pârg,/ Spice de nehodină./ Lumini pe târg:/ Miriște străină.).*

«Cuvântul mamei» are o prezență ubicuă și o prezență cosmică¹⁰. Axiomatic, poetul conchide: *Pruncii îl zuruie,/ Bătrânii îl visează./ Bolnavii îl șoptesc./ Munții îl gândesc.* Ultimul vers, elegiac (*O, Mamă! O, Mamă!*), înfrânează romantismul eminescian, lăsând loc sugestiei verlainiene.

Treptat, cuvântul *mama* ajunge să fie *sinonimizat* cu numele propriu România, spunea Vasile Bahnaru. Mama – Patrie este afirmată răspicat în poezia *Mamă, tu ești...*:

⁸ Băileșteanu, F., 1995, p. 77.

⁹ *Ibidem*, p. 77.

¹⁰ *Ibidem*, p. 83.

Mamă, / Tu ești patria mea!/ Creștetul tău-/ Vârful muntelui/ Acoperit de nea./ Ochii tăi-/ Mări albastre./ Palmele tale-/ Arăturile noastre.

Conform unor vechi teorii astrologice, regiunile Pământului îndeplinesc funcții asemănătoare organelor omenești. Grigore Vieru înserează procedeul, găsim în fiecare element al chipului mamei o imagine semnificativă a patriei¹¹. Astfel, creștetului mamei îi corespunde muntele, ochii au drept corespondent marea, iar palmele, arătura. Obținem, astfel, imaginea geografică a patriei care prinde viață prin ființa mamei.

Pentru poet, mama rămâne locul unde s-a întemeiat, dorul de copilăria ireversibil pierdută, iar atunci când aceasta nu mai ființează, conștientizarea dispariției stării de copil, a disoluției întregului univers.

În concepția lui, omul e nemuritor atâta timp cât este copilul mamei și este copilul mamei atâta timp cât aceasta viețuiește. *Am aflat târziu că sunt muritor: în ziua când s-a sfârșit mama*¹² El mai spune: *În ziua când a murit mama, a murit în ochii mei întregul univers.*¹³

Așadar, moartea mamei echivalează cu năruirea lumii, a cosmosului, a poeziei. În poezia *Motiv clasic*, autorul ne informează că are în casă doar trei scaune. *Al treilea scaun e menit/ Singurătății mele./.../ Iar uneori și doamna sa/ Numită poezie.// Iar uneori și maica lui/ Venită din uitare* sunt ocupanții acestuia.

El însuși va afirma în poezia al cărei titlu se reia în primul vers că *Poeții sunt copiii naturii./ Nimic mai trist, mai dureros/ Decât poetul/ Rămas orfan de mamă.*

Abia acum, poetul rămas *orfan* va fi *poetul întreg*, ajuns la deplina conștiință de sine, cum spunea Theodor Codreanu, un poet ce se va autodescoveri în lungul drum inițiativ de căutare a Mamei, a Patriei, a Eului poetic.

Va reuși poetul să se redescopere, să se regăsească, să-și întâlnească iarăși Mama, își va găsi el locul, Patria? Acestea sunt întrebările cele mai profunde și mistuitoare care îl preocupă pe poet.

Tragismul constă în imposibila întoarcere și îl apropie pe Vieru de plânsul lui Bacovia și, totodată, de liniștea lui Blaga.

*De-atâtea nopți aud plouând,
Aud materia plângând...
Sunt singur, și mă duce-un gând
Spre locuințele lacustre. (Lacustră, Bacovia)*

*Atâta liniște-i în jur de-mi pare că aud
cum se izbesc de geamuri razele de lună. (Liniște, Blaga)*

*E-atâta liniște-n casa mumei,
Că se-aude în jur murmurând
Plânsetul humei. (Poeții sunt copiii naturii, Vieru)*

La Vieru avem *plânsetul humei*, adică al Mamei, ce marchează destinul tragic al Poetului, al Mamei, al Basarabiei întregi.

Și totuși, consolarea există: *Pierzând pe mama, îți rămâne Patria* – o altă mamă pe care poetul a iubit-o și în slujba căreia și-a închinat întreaga existență.

---

¹¹Vieru, G., 1993, p. VI.

¹²Vieru, G., 2002, p. 373.

¹³*Ibidem*, p. 536.

Grigore Vieru este un mare poet român contemporan, *este un poet important al generației '60 de dincolo de Prut, crescut într-o istorie imposibilă, un poet care și-a asumat și a devenit vocea tribului său, un poet cu lacrima în vers, spunea el odată, dar e lacrima unui profet[...]. Lacrima lui este o poezie duioasă, o poezie înduioșată, plină de roua singurătății și roua durerii, a suferinței, însă această voce biblică într-un fel, mesianică se aude, se simte în versurile lui.*¹⁴, spunea Eugen Simion.

A luptat pentru dreptul de a scrie în limba română, pentru oficializarea acesteia și pentru scrierea în alfabetul latin, apoi pentru independența țării sale și pentru unirea cu Patria-Mamă, România.

Acum, poetul, intrat în neființă, și-a căpătat liniștea și continuă lupta prin versurile sale poetice, o adevărată *ars poetica*, un program menit să reîntregească Patria-Mamă, visul său de-o viață.

BIBLIOGRAPHY

- Băileșteanu, Fănuș, *Grigore Vieru. Omul și Poetul*, Editura Iriana, București, 1995;
Cimpoi, Mihai, *O istorie deschisă a literaturii române din Basarabia*, Editura Fundația Națională pentru Știință și Artă, București, 2009;
Cimpoi, Mihai, «VIERU, UN BACOVIA DE SEMN ÎNTORS», în Codreanu, Theodor, *Duminica mare a lui Grigore Vieru*, Editura Princeps Edit, Iași, 2010, p. 339;
Codreanu, Theodor, *Duminica mare a lui Grigore Vieru*, Editura Princeps Edit, Iași, 2010;
Corbu, Daniel, *Grigore Vieru în amintirile contemporanilor*, Editura Princeps Edit, Iași, 2011;
Vieru, Grigore, *Curățirea fântâni*, Editura Porto- Franco, Galați, 1993;
Vieru, Grigore, *Rădăcina de foc*, Editura Univers, București, 1988;
Vieru, Grigore, *Strigat- am către Tine*, Editura Litera Internațional, Chișinău- București, 2002.

---

¹⁴Corbu, D., 2011, p. 40.